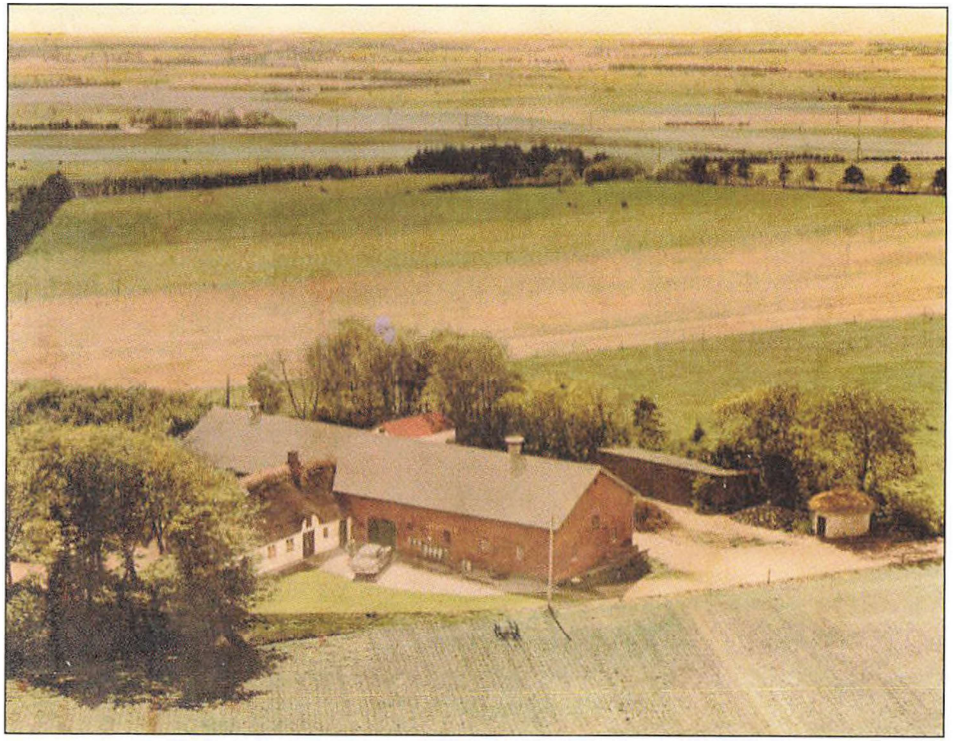
Lang vej til skole fra det yderste Ilsted

Det lykkedes at skifte til undervisning i Bramming, men Gørding Kommune betalte

Af Jakob Lambertsen

Min mor kom til Bramming i foråret 1949. Hun var 26 år. Kom med toget fra øst.
Siden har hun fortalt, at hun gennem kupeens vindue så denne fine gård på afstand og ønskede, at det var den, hun skulle tjene på. Hun havde reageret på en annonce, hvor der søgtes husbestyrerinde, og

første gang, hun kom hertil, var det for at møde annoncøren, som havde indvilget i, at de sås, inden de eventuelt indgik en aftale om ansættelse.
Den gård, som hun kiggede over på, blev mirakuløst nok drevet af den annoncerende gårdmand, der skulle blive min far. Hun kom til at bo på den i over 40 år.
Hvad hun ikke kunne se fra toget, var, hvor kommunegrænserne gik. Hun så i realiteten hen over adskillige marker i Bramming Kommune, hvorefter øjet en kilometer borte nåede gården, som lå i Gørding Kommune. Kiggede hun lidt til højre for gården, var der et tæt hegn, som markerede grænsen til en tredje kommune, nemlig Hunderup.
Det gamle hvidkalkede, stråtækte stuehus og de nyere stald- og ladebygninger i røde mursten lå altså i den ene kommune. De fleste af de flade grønne marker og noget skov eller plantage lå i den anden. Mellem granerne i plantagen lå 10 fredede gravhøje, kaldet kongehøje. Men de var næppe nævnt i stillingsannoncen.

Østergård hed denne gård i 1950'erne og 1960'erne. I dag hører den navnet Hedevang. Marken forrest i billedet lå i Gørding Sognekommune. Det samme gjorde bygningerne. De øvrige marker inden for de tydelige plantede hegn, som også hørte til gården, lå i Bramming. Bagest i billedet er det Hunderup Sogn. Fra 1970 var det alt sammen Bramming Kommune. Billedet er fra 50'erne.

(Foto: I privat eje, fotograf ukendt)

Gratis cykel efter 5. klasse

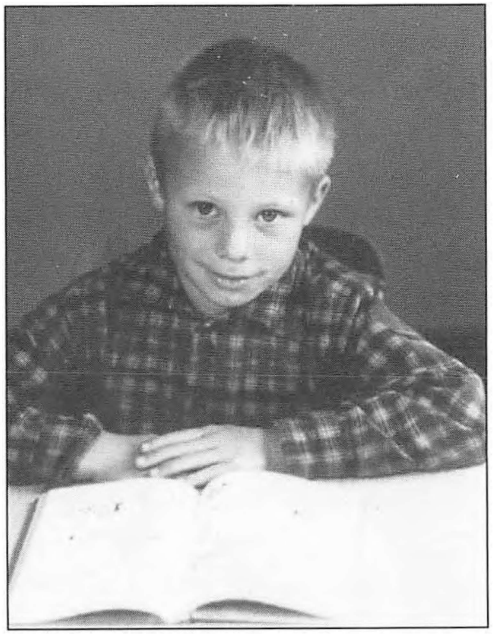
Alt det betød ikke så meget på dét tidspunkt. Jo, grænsen mellem sognekommunerne betød, at vi fire børn, som gårdejeren og husbestyrerinden – der efter et par år blev hans hustru – fik, blev døbt i Gørding Kirke, som lå syv kilometer borte, ikke i Sct. Ansgar Kirke i Bramming bare to kilometer væk. Men det var både lidt hyggeligt og lidt smukt, syntes mine forældre. Gørding Kirkes idylliske beliggenhed oven for åen var noget af det første, min far var faldet for, da han i 1939 havde valgt at bosætte sig i Ilsted.

For selv om vi oftest kaldte vor landlige lokalitet for Bramminge Mark eller Bramminge Østermark, lå den i Ilsted. Og det var dér, i

Peter og Inger Lambertsen foran stuehuset med deres førstefødte, artiklens forfatter. *(Foto: I privat eje, fotograf ukendt, 1953)*

Forfatteren på skolebænken i Ilsted, fotograferet inden han fyldte syv år. (Foto: I privat eje, fotograf ukendt, 1959)

Ilsted Skole, jeg skulle gå, da jeg – 10 år efter min mors ankomst til egnen – nærmede mig syv år. Skolen lå fire kilometer borte, Bramminge Kommuneskole blot to kilometer væk.

Efter de fem første skoleår ville min skole komme til at ligge i Gørding, de tidligere nævnte syv kilometer borte. På cykel. Arrangementet indebar, at vi, der boede længst væk, ved overgangen til skolen i Gørding ville få en cykel stillet til rådighed af kommunen. Foræret, så at sige.

Sådan skulle det ikke komme til at gå.

Omveje til den lille skole

Jeg begyndte i Ilsted Skole 12. august 1959. Vi var otte i klassen, to piger og seks drenge – Ruth, Hanne, Orla, Flemming, Frede, Niels Christian, Ernst og mig. Husker også stadig de fleste af efternavnene. Jeg var den, som havde ubetinget længst til skole. Men havde ikke noget imod at cykle.

Min far var snart i gang med at søge om dispensation og overflyt-

ning af mig og mine yngre søskende fra Ilsted til Bramming. To kilometer mindre til skole hver dag, to kilometer mindre hjem. Og senere to gange fem kilometer mindre. Tænk på, hvor mange sparede kilometer og hvor megen sparet tid det ville kunne blive på blot et år ...

Jeg var egentlig fornøjet med at gå i skole i Ilsted.

Man kunne næsten ikke engang kalde downtown Ilsted for en landsby. Foruden skolen bestod den af en lille købmandsbutik og et par store gårde. Hvor meget handel købmanden havde, aner jeg ikke. Husker, at jeg kunne få en jordbæris til 25 øre og spejderhagl til 1 øre stykket.

Husker også, at der tæt på skolen var et lettere kuperet terræn med en lille sø midt i og rig mulighed for både kælkning og skøjteløb.

Nogle af klassekammeraterne boede i Nørhøe, nogle i Bøel. Men vi, som boede i den sydvestlige del af Ilsted, passerede en forladt grusgrav, hvis vi valgte den rigtige vej hjem fra skole. Den fungerede i høj grad som losseplads og bød på fine fund af tegneserie hæfter, ugeblade og vistnok tilmed bøger.

Der var mange veje mellem hjemmet og Ilsted Skole. Den mest regulære indebar en omvej og gik gennem en viadukt under Ribejernbanen, som under alle omstændigheder skulle krydses. Andre ruter inkluderede markveje og mere eller mindre sikre jernbaneoverkørsler – men der var i hvert fald hverken blinklys eller bomme ved disse overgange, blot tunge og ofte træge led, som man selv skulle åbne og lukke.

Min fødegård var nok lidt speciel. Et kort over en ejendom vil normalt være ternet, da området er delt op i firkantede marker. Et kort over denne ejendom var ternet, alene fordi den var skåret over på den ene led af kommunegrænsen, som delvist faldt sammen med en markvej, på den anden led af jernbanen og af to veje, som i dag hedder Hedemarksvej og Sønder Ilstedmarkvej.

På dagsordenen i sognerådet

Vil ikke påstå, at jeg glædede mig til skoleskiftet. Men min far virkede stædigt for, at det skulle ske. I hans argumentation indgik, så vidt jeg ved, at han officielt overvejede at flytte det nye stuehus, som han ville lade opføre, et halvt hundrede meter mod nordvest, så det ville komme til at ligge i Bramminge Kommune.

Hvor alvorligt han mente det, må vi nok lade stå hen. Et år efter mit skoleskift stod det nye stuehus færdigt – en halv meter fra den gamle rønne, der indtil da havde tjent som bolig for familien. Altså fortsat i Gørding Kommune.

I forhandlingsprotokollen for Bramminge Kommunes sogneråd 1958-1961 kan man fra det ordinære sognerådsmøde 19. januar 1961 læse:

"Peter Lambertsen, Brmg. Østermark, søger om optagelse af børnene i Bramminge Skole. For tiden 1 skolesøgende barn på 8 år."

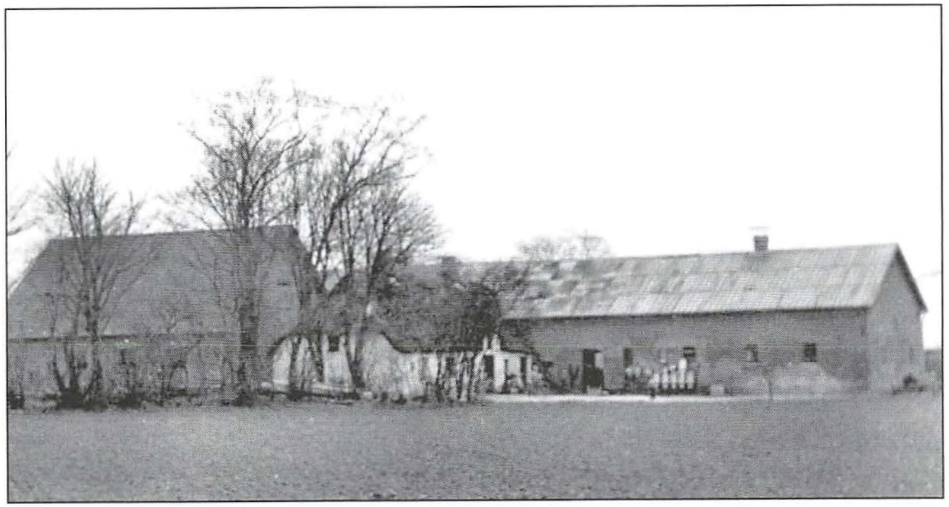
Den otteårige var mig. Sognerådets svar var:

"(Peter Lambertsen) må selv forespørge Gørding Kommune, om man vil betale for barnets søgning til Bramminge Skole."

Sagen blev behandlet igen i Bramminge 9. marts 1961, efter at den havde været en tur omkring Gørdings sogneråd. Punktets ordlyd ligner den fra knap to måneder tidligere, men der er nuancer:

"Peter Lambertsen, Ilsted, søger om optagelse af børn i Bramminge Skole mod, at Gørding Kommune betaler ham de tilbudte skolepenge."

Det kunne være interessant at se, hvilket beløb det handlede om. Men i hvert fald var svaret som ønsket:

I 1961 blev det afgjort, at børnene kunne gå i skole i Bramming, selv om gårdens bygninger lå i Gørding Kommune. Og i april 1962 stod et nyt stuehus klart lige bag det gamle, som snart blev revet ned. Det blev ikke "nødvendigt" at bygge huset omkring 100 meter borte – i Bramming Kommune.

(Foto: I privat eje, fotograf Ole Windfeld Lund, 1962)

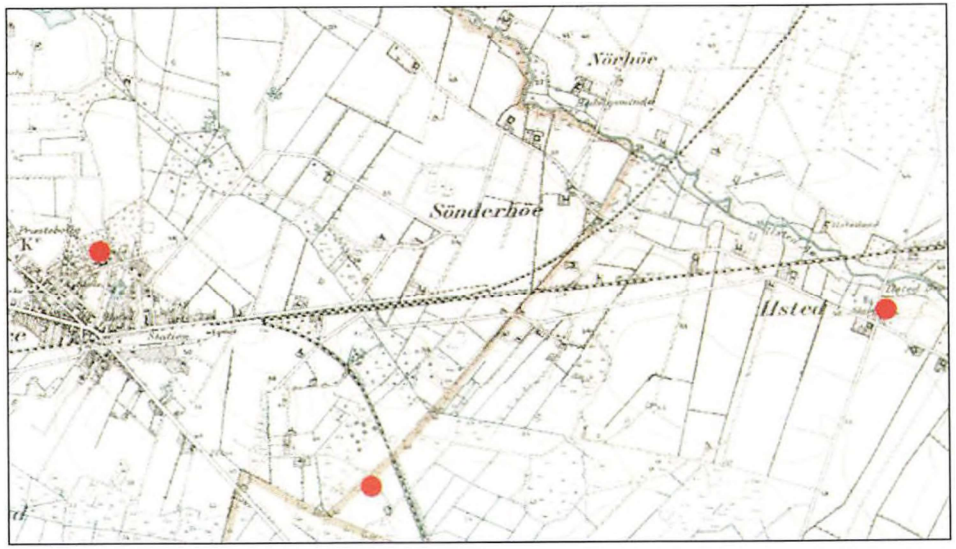
"Børnene optages i Bramminge Skole for betaling fra 1. april at regne."

Bare tre uger senere, 1. april 1961, kunne jeg begynde i den overvældende store skole i Bramming, et for mig at se kæmpemæssigt byggeri med hundredvis af elever i 10 årgange. Skræmmende.

Kort 2. klasse, lang 4. klasse

Vi var omkring 20 elever i den klasse, jeg kom ind i. Antal og sammensætning skiftede en del fra år til år, nogle gange fra måned til måned, i forhold til den konstante lille gruppe på otte, som jeg var vant til fra Ilsted.

Der var flere lærere at tage stilling til og at lære at kende. Og ofte vikarer, som ikke havde det for let. Her var en anden mentalitet. Kort efter at jeg begyndte i Bramming, spurgte en sanglærervikar friskt ud i sanglokalet, om nogen havde en sang, som de havde lyst til at synge. Det havde jeg da. Undrede mig over, at ikke flere meldte sig. Det ville der have været i Ilsted. Sang min sang solo. Men gjorde aldrig noget lignende igen. Ville jo ikke skille mig ud. Der er en lille krølle ved datoen 1. april. Gørding Kommune, derunder Ilsted Skole, var i 1959, da jeg begyndte at gå i skole, gået over til det skoleår, som siden har været almindeligt gældende, nemlig fra august til juni. Bramming havde fået lov at vente med at ændre skoleåret, så da jeg skiftede skole, havde jeg bare gået trekvart år i 2. klasse. Til gengæld fik jeg en vældig lang 4. klasse fra april 1962

De tre røde pletter markerer Bramminge Kommuneskole, forfatterens fødegård og Ilsted Skole. Hvis skolen i Gørding skulle have været inkluderet, skulle kortet have været dobbelt så bredt. *(Kilde: arealinformation.miljoeportal.dk, 2020)*

til juni 1963, da Bramming også var gået over til den nye ordning. Mine søskende kom ikke til at kende til andet end Bramminge Kommuneskole, den senere Bakkevejens Skole.
De i artiklen nævnte gravhøje (kongehøje) ved Hedemarksvej bliver emnet for en artikel i en kommende udgave af Lokalårbogen for Bramming-Egnen.

Om forfatteren:
Jakob Lambertsen, født i Sdr. Ilsted 1952 (døbt i Gørding Kirke – fulde navn: Niels Jakob Lambertsen). Boede på fødegården indtil 1973. Journalist. Forpraktik på Vestkysten 1974 (Tinglev) og egentlig praktik på samme avis 1976-1978 (Grindsted og Esbjerg). Ansat på Jyllands-Posten 1983-2016, primært beskæftiget med kultur og redigering.